

La nespla

(ALDC, V, 1178. La nespla)

La *nespla* o *nespra* és el fruit del nespler o nesprer (*Mespilus germanica*), originari del Caucas; un fruit esfèric coronat per un calze pubescent de cinc sèpals, poc saborós i amb escassa –o nul·la– presència als mercats. No s’ha de confondre amb la *nespra del Japó* (per als dos noms, veg. mapa 653 i Veny, 1998 b).

Nespla, la forma més antiga (s. XIII i topònims del s. X), deriva del llat. vg. NESPĪLA (llat. cl. MESPĪLA, pl. neutre de MESPĪLUM ← gr. MESPĪLOS), amb una dissimilació de M...P > N...P que també trobem en l’it. *nespola*, el fr. *nefle* i el cast. *nispero/nispola*. Var.: *nesplo* [m.] 146; *nescla* 56, amb substitució de l’oclusiva [p] per [k]; *nyespla* 149, 155, 157-159, 161, 163, 164, 167, 168, amb palatalització de la nasal, influïda per *niespra*, *nyéspola*, i *nyespa* 97, amb dissimilació eliminatòria de líquides, amb el seu masculí *nyesp* 96. Tenen el mateix origen, però a través d’altres llengües: *néspola*, *nispola* 130, 134, 188, amb les var. palatalitzades *nyéspola* 115, *nyiéspola* 108, preses de l’arag., i *néspola de hivern* 85 (pron. [n̄,espura ðe inv’el]), per contacte de l’alg. amb l’it. o el sard *nespola/néspula*.

Nespra, de documentació tardana (s. XIX), més que derivar del llat. vg. NESPĪRA, que s’hauria format per homonimització amb PĪRUS ‘pera’,

podria ser degut a una dissimilació de líquides realitzada en el nom de l’arbre, *nesplera* (> *nespera*), i transmesa al fruit (*nespra*), o bé a un intercanvi de líquides com s’ha donat en *plasant* > dial. *prasent*, *blusa* > *brusa*, *enclusa* > dial. *encrusa*, etc. Var.: *nespre* [m.] 104, 110, com *nespro*; *nespró* 113, 117, més que un dim. de *nespra*, s’ha d’interpretar com una refecció sobre el nom de l’arbre, *nesproner*, format sobre *nespro* (semblantment a *lledoner-lledó*, *aranyoner-aranyó*); *nyespra* 118, 147, 150, 156, 157, 181, 182, 184 i *niespra* 99 són var. palatalitzades.

Són de procedència externa *nyispero* 91, de l’arag., i *nefla* 5, 7, pres del fr. *nefle*, la *f* del qual s’ha relacionat amb el gr. tardà MEPHULLON encreuat amb PHULLON ‘fulla’ (DHFLF).

La var. territorial més antiga, *nespla*, es troba en àrees laterals i isolades, com el val. i el bal., però també en una part del cat. central, mentre que *nespra* (i *nespro*) coneix una gran extensió pel Principat i una part del val. *Nispola* i *nyéspola*, procedents de l’adstrat arag., ocupen punts isolats ponentins del cat. occ., i l’alg. *néspola* és tributari de l’it. o del sard.

Són mots normatius *nespla*, des del DOrt, 1917; *nespra*, des del DG₁, 1932.

